

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma – Auran kunta

Perehdytys:

Varhaiskasvatuksessa lapset viettävät päivänsä ryhmämuotoisesti ja vuorovaikutusta ikätasoisesti harjoitellen. Nämä kaksi seikkaa, ryhmä ja vuorovaikutus, ovat juuri avainsanoja kiusaamisen ehkäisemisessä.

Lapsen etu, juuri varhaiskasvatuksessa, on ryhmän luoma mahdollisuus harjoitella elämistä ja olemista suhteessa muihin. Varhaiskasvatuksessa tämä vuorovaikutuksen mahdollistuminen on sekä upea tilaisuus että uhkaava riski.

Upeaa vuorovaikutuksessa ja sen opettelussa on tietysti ihmisyyteen ja yhteiskuntaan osaksi kasvaminen ja siinä ylipäättään eläminen, ystävyys ja toisen kunnioittava kohtaaminen. Hyvillä vuorovaikutustaidoilla ja toisen kunnioittamisella pärjää elämässä pitkälle. Mutta yhtä lailla uhkana on se, ettei näitä asioita opitakaan oikealla tavalla ja vaikutukset näkyvät negatiivisina jopa pitkälle aikuisuuteen.

Varhaiskasvatuksessa varsinaista kiusaamista, systemaattisena ja vääränlaisena toimintamallina ja tarkoituksenmukaisena satuttamisena, on vielä suhteellisen vähän ja varhaiskasvatuksessa onkin enemmän puhuttava vuorovaikutuksen, itsesäätelyn ja tunnetaitojen ongelmista ja harjoittelusta, kuin kiusaamisesta. Lapsen varhaiskasvatusvuosina keskitytäänkin siis kiusaamiseen johtavan vääränlaisen vuorovaikutuksen, omien ja toisten tunteiden tunnistamisen ja itsesäätelyn harjoitteluun.

Näin ollen meillä varhaiskasvattajilla on suuri vastuu (ja yhtä lailla mahdollisuus) opettaa ja ohjata vuorovaikutuksessa ja muissa haasteissa, vasta kehittyviä ja kaikkea harjoittelevia ihmisen alkuja kohti oikeita toimintamalleja ja sillä tavalla ehkäistä kiusaamista!

Vaikka vastuu on suuri, löytyy meiltä ammattilaisilta tähän työvälineet ja taito. Pohjimmiltaan kyse on lasten havainnoimisesta, siihen reagoimisesta, toiminnan suunnittelusta ja sitä kautta uusien toimintamallien opettelusta sovittujen menetelmien avulla.

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman laatiminen:

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman laatiminen aloitetaan kauden alussa, kun ryhmä on muodostunut ja lisäksi sitä voi käyttää työvälineenä silloin, kun ryhmään on tullut uusia lapsia kauden mittaan. Suunnitelman arviointi kuuluu myös olennaisena osana suunnitelman rakennetta ja arviointi tehdään yleensä kevätkaudella tai kun on tarpeen muuttaa suunnitelmaa.

Ennen varsinaisen suunnitelman kirjaamista tehdään todella tärkeä pohjatyö, joka edesauttaa ryhmän toimivuutta ihan kaikella tapaa. Pohjatyöllä tarkoitetaan ryhmän havainnointia ja ryhmäyttämistä.

Kauden alussa lasten vapaata leikkiä ja muita varhaiskasvatuspäivän vaihteita havainnoidaan mahdollisimman kattavasti ja muistiin kirjataan niin vuorovaikutuksen pulmatilanteita kuin myös sujuvaa vuorovaikutusta. On lisäksi erittäin tärkeää huomata vuorovaikutuksen puute, mikäli joku lapsi ei halua/saa vuorovaikutusta osakseen.

Havainnoinnin lisäksi kauden alussa (ja kun uusia lapsia tulee ryhmään) keskitytään erityisesti ryhmäyttämiseen. Kaikenlaisen vuorovaikutuksen syntyminen perusoletus on kiinnostus toista kohtaan ja ryhmäyttämisen avulla tehdään ryhmän jäsenet tunnetuiksi ja tärkeiksi toisilleen. Kun ryhmäyttäminen onnistuu, on vuorovaikutuksen sävy jo valmiiksi positiivinen ja kunnioittava!

Kun pohjatyötä on tehty riittävästi (lokakuussa), on ryhmän aikuisilla hyvä käsitys juuri tämän kauden lapsista ja heidän luonteenpiirteistä, taidoista ja käyttäytymisen malleista. Tässä kohtaa on mahdollista siirtyä varsinaisen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman kirjaamiseen. Ensin kirjataan lapsitasoisesti ylös havainnot vuorovaikutuksessa. Tähän hyvänä apuvälineenä on vuorovaikutuskaavio (liitteenä). Havaintojen kirjaamisen jälkeen on vuorossa toimintasuunnitelman laatiminen, kirjaamalla ylös ne toimenpiteet, joilla juuri tässä ryhmässä tuetaan oikeanlaista vuorovaikutusta, kenelle opetetaan itsesäätely- ja/tai tunnetaitoja ja ketä rohkaistaan vuorovaikutukseen. Lisäksi on hyvä pohtia ja kirjata ylös myös yhdessä sovitut ohjaamisen keinot ja tavat, joilla saavutetaan yhtenäinen toimintakulttuuri aikuisten kesken suhteessa lapsiin. Ja siinä se valmis suunnitelma sitten jo onkin!

_____ -ryhmän kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma kaudelle 20____ - 20____

Ryhmän rakenne: _____ lasta, iältään _____ ja _____ aikuista

Havainnot ja kirjaukset (+ vuorovaikutuskaavio):

Mitä toimenpiteitä on mietitty:

Suunnitelma on laadittu: _____

Suunnitelmaa on arvioitu: _____ ja _____

Mukana laatimassa: _____

Vuorovaikutuskaavio kaudella 20____ - 20____ .

(Lasten nimet ovaalille kehälle ja vuorovaikutuskontaktit punaisella viivalla jos ei toimi ja vihreällä viivalla jos kontakti löytyy ja on positiivinen/neutrali. Huomio myös jos ei mene viivoja tai jos ne ovat kovin vähäisiä!)